
BEGOÑA (IV): ONERASPENA

Gizaldien joanean, Bizkai'tarrak eta, batez be Bilbao'tarrak, Begoña'ko Ama'ri eutsoen oneraspena geituz joan da. Bizkai'tarrak izan dira legorrez eta itxasoz Ama oneganako zaletasuna munduan zabaldu dabenak.

Ona emen ezaugarri bat oneraspen au noraiño zabaldu dan adierazteko. Santutegian egiten diran ondasunenbaketak edo inbentarioak dira. Ipiñi daiguzan alkarren ondoan 1503n.urtekoa eta 1643n.'ekoa. Emoiz asko agertzen dira: edontziak, eleizjazkiak, Birjiña'rentzat jazkiak, bitxiak, zidarrezko ta koralezko agurtzak, eta batez be argi -mutillak edo moltzoak. Nondik datozen emoitzak? Bilbao'tik, Madrid'etik, Sebilla'tik, Ostende'tik eta abar. Indietatik be emoitza asko datoz. 1643n. urtean sabaitik eskegita ogeita zortzi argimoltzo agiri ziran. Orrez gaiñera, dirutan datozen emoitzak gogoratu bear dira, arduradunen ustez, "aundiak". Baita Bizkai'tik eta Aiala'tik datozen artoa ta garia, olagizonak bialtzen dabezan burdiñezko ageak. Beste ezaugarri bat, mezak esateko eskariak eta kapellautzak irastea dira. XV gizalditik aurrera asko dira izen au daroen Bizkai'ko itxas-ontziak. Ori erreze arkitu leike Bilbao'ko Kontzultxean.

Estualdi guztietan egiten jakon dei Begoña'ko Amari. Gogoratu olako egoeretan Irudia Santutegi'tik Bilbao'ra ekarten zala, esaterako 1651, 1737, 1762 eta 1775b. urteetan izan ziran urioletan.

Oneraspen au argi argertzen da eta ez Santutegiko Agirietan beste barik, Bilbao'tik igaro ziran idazle askoren liburuetan be bai. XVII gizaldian Henao aitak "Bizkai'ko Sagararioa" diñotso Begoña'ri eta XVII'ean Begoña'ren lenengo edestia idatzi eban Granda aitak auxe diño: " Bizkai'tarrak aspertu barik joaten dira euren Santutegi onetara, jaunerri guztitik asko dira eta ugariak egunero ara joaten diran taldeak, bederatzi-unenak eta oneraspenezko ekintzak sarritan egiten dabez, erromeriak be noznai ikusten dira. Oneraspen au zabaltzeko arduradunak ba-dira pizka bat nagiak baiña beti dira biziak Bizkai'tarren leialtasuna ta esker ona. Itzitasuna agertu arren beti dago bizi oneraspenaren su-garra, itzitasun orreik ezelan be amatau ezin izan dabena. Beti biztuten dira alatz aundien ar i^g argi ederrak.

Frantze'tarra zan Marcillac'eko Luis'ek, 1800n. urtean esan ebana be gogoan artzeko da. Bilbao'tik igaro zan bein baten ara zer esan eban:

"Bilbao'n, uria goitik ikusten danean gaintxu baten Begoña'ko Ama'rena dan eleiza bat dago. Izena bera

dagoan erritik artzen dau. Itxaso zakarrera sartu baiño lenago ona etorten da itxaskaria, Berau da izan be mariñelen zaindaria. Otoitz laburra ta beroa egiten dautso Jesus'en Amari, ibillaldiaren estualdietan zaindu dagian. Ama onen eskuetan izten dauz emaztea ta seme-alaba maiteak. Zintzo onen otoitza aitaren egiñaz amaitzen danean, beingoan somatzen dau Ama'ren laguntza ta arriskuak alboratu dira eta kaitik urten eta laster somatzen dau bariro etxera etortearen kontzelua ta alaitasuna. Eta batera, itxasbide luzea ta neketsua egin dauan itxas-ontzi zapuztuak he, azkenengo arriskua azpiratu dau. Azkene-koa izan arren bildurgarria da: Igaro dau Portugaleta'ko barrea, arriskutsua eta an beti ekaitz aundiak izaten dituan itxasoa asarrez apurtzen da are-pilloen eta atxen aurka. Ontzia sartu da ibaira. Mariñelak, ikareak eraginda, Begoña'ko Amaren eleizea ikusten dau Bilbao estaltzen daben zugutzen gaiñetik. Itzaltasunez eta esker onez, itxasoan ainbeste bider deitu dautson Amari begiratzen dautso eta berak emon dautsozala osasuna eta laster izango dauan etxeko poza ikusten dau eta belauniko jarten da. Esker onezko otoitza bizi-bizia da. Ibai ertzean Olabeaga'rako bidean dabilzanak, andra naiz gizonak, Begoña'ko Ama'ren Eleizea ikusten dan lekura eltzen diranean, arantza biurtu eta aitaren egiten dabe, aurrera jarraitzeko".

Olako zerbait gogoratzen dau andik urrean dagon tokiari "Agur Erregiña" edo "La salbe" esateak.

Antzekoa da Frantze'tar onek baiño lenago Ingalan'ar batek esan ebana: "Gauza latza eta zuzendu-bearrekoa litzake toki orretan Andra Maria'ri Agur Erregiña ez esatea bertan geldituta. Ori jzo ez daiten alboan dan idazki batek ara zer diñon: "Emen Ama Birjiñeari Agur Erregiña esaten jako".

Olan dala, iñor ez da arrituko Jaunerriko Lege Zardun agintariak enriaren barrumin au eurakandu izatea. 1672n. urtean auxe erabagi eben: "Begoña'ko Amaren irudia eta Bizkaia'ren ikurdia irarri eta alboan idazki au ipintea: Begoña'ko Amaren irudi alatz-egillearen argazkia, berau da Bizkaia Jauneri leial eta zintzoaren laguntzaille ta babesle bereizia". Eta 1735n. urtean Gernika'n izandako Batzar Nagusian erabagi eben: Begoña'ko Ama artu zaindari lez, beti izan jakon oneraspen eta itzaltasun bereizia indartzeko, Jaunerri zintzo onek beti agertu dauanari jarraituz".

OLAZAR'tar Martin'ek